

УДК 94 (477) «070»

КУЛЬТУРНИЙ ДИСКУРС УКРАЇНОМОВНОЇ ПЕРІОДИКИ ДІАСПОРИ США ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Леся Біловус

Тернопільський національний економічний університет
Україна, 46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11
e-mail: Lesya_Bilovus@i.ua

Періодика української діаспори США – непересічне явище в інформаційному, духовному, культурологічному аспектах. Як і раніше, сьогодні вона має великий вплив на збереження національної ідентичності закордонними українцями та формування національно-патріотичної громадської думки, водночас формуючи позитивний образ українства у світі. Здатність швидко охоплювати найбільш широкі аудиторії дає можливість сучасним періодичним виданням трансформувати традиційну систему духовного виробництва у певному напрямі, також вони виступають вагомим засобом створення єдиного україномовного історико-культурного інформаційного простору у США, який, по суті, є тим духовно-ідеологічним цементом, що скріплює закордонних українців в одне. «Чуття національної ідентифікації стає могутнім засобом самовизначення й самоорієнтації індивіда у світі крізь призму колективної особистості та своєї самотньої культури. Саме завдяки спільній неповторній культурі ми спроможні дізнатися, хто ми такі у сучасному світі, відкривши свою культуру, ми заново відкриваємо себе, своє автентичне «Я»» [32, с. 27].

У вітчизняній науці питаннями закордонних українців, з'ясуванням причин еміграції загалом, і до США зокрема, займалися Т. Гришук [7], В. Євтух [33], Ф. Заставний [14], Б. Лановик [17], Н. Мерфі [26], І. Недошитко [29] й ін. Праці Е. Сміта [32], Л. Нагорної [27], Ю. Кондрашевської [20] присвячені феномену національної й етнічної ідентичності. Дослідники А. Животко [12], С. Герегова [4], В. Губарець [8], П. Часто [34], В. Чекалюк [35] зосереджувалися на розвитку та функціонуванні преси діаспори. Однак науковці в основному акцентували на чітко сформульованому предметі свого дослідження, тоді як питання культурного дискурсу на сторінках діаспорної преси США ще не висвітлювалося. Через те метою нашої статті є простежити у контексті україномовної періодики США реалізацію культурного дискурсу як одного із чинників збере-

ження українською діаспорою своєї національної ідентичності.

Передусім, хочемо звернути увагу на прикметну статтю у газеті «Свобода» у рубриці «Про це і те» щодо відвідин авторкою (у перервах між національними культурними заходами) одного мистецького вечора у Сохо, де невеличкий ресторан був ущерть заповнений різновіковою публікою. У публікації відзначається шанобливе ставлення до непомітної хворої літньої людини, яка виявилася у минулому відомим нью-йоркським музикантом. На противагу, зала в Українському народному домі, який авторка відвідала згодом з метою послухати гостей з України, виявилася напівпорожньою. І це непоодиноким випадком. У статті звучить думка про те, що «так тепер в українській спільноті і є, що для усіх майже проявів культурного життя немає серед громадян зацікавлення, пошани» [23].

Хоча потрібно зауважити, що в американській культурній політиці періоду становлення української державності теж не все було добре. Як зазначають автори дописів, незважаючи на високі ціни квитків, американські опера, музеї, концерти переповнені, але старшими за віком людьми. Усі кандидати у президенти чомусь відсували культурні справи на американському континенті на другий план. У результаті відзначилися низький рівень культури, залежність від телебачення та Інтернету, алкоголізм, наркоманія у молодих людей, особливо шкільного віку. Українські автори статей у діаспорній пресі занепокоєні такою ситуацією настільки, бо у цьому середовищі пересічних американських «тінейджерів» розвиваються та формуються діти українців.

Вирішення цього питання лежить у площині послідовної праці в українських школах Америки, молодіжних організаціях, музичних та мистецьких інститутах, у зацікавленні сучасної молоді різними проявами національного культурного життя у діаспорі. Поява четвертої хвилі еміграції з України до США значно «оживила» й урізноманітнила всі сфери діяль-

ності української діаспорної громади, у тому числі й культурну. Однак і цього могло б не бути, якби небайдужі публіцисти не підняли кілька важливих питань в інформаційному просторі українців в Америці. Вони, передусім, стосувалися самоідентифікації та допомоги один одному на чужині. Так, ми дізнаємося про зникнення у Нью-Йорку, центрі культурного життя США, Мистецького клубу, припинення діяльності Асоціації діячів української культури через ...брак митців. Старше покоління потрохи відходить у вічність, а молодих творців не так багато. Крім того, автори статей зауважують про чіткий поділ мистецьких сил у діаспорі: музиканти, художники, письменники, актори кожен мають свою спільку.

Проте чи доцільно це в умовах, де представників кожного виду мистецтва і так небагато? А чи хто ставив собі за мету порахувати, скільки митців приїхало з України? Виявляється, після зняття залізної завіси цього ніхто не робив, і емігранти перед американськими українцями поставали, передусім, як шукачі будь-якої роботи. Автори статей закликали не губити творчих людей, а залучати їх до українського духовного середовища культури, користати з їх таланту для поширення і популяризації національного, оновлення культурного життя діаспори. Також акцентовано на певній упередженості з боку американських українців: і мова новоприбулих не така, «зрусифікована», і англійської більшість не знає, і виховувалися вона на марксистсько-ленінській філософії. Автори публікацій стверджують, що ще якихось 60 років тому «стара» діаспора виглядала не краще, теж не знаючи англійської та змушена шукати роботу, далеко від фаху, здобутого в Україні. Але допомогла вроджена інтелігентність, згуртованість, де серед своїх ти й надалі залишався лікарем, професором чи митцем. А щодо вивчення наукового комунізму й історії КППС сучасними емігрантами, то відзначається їх внутрішня спроможність бачити правильний шлях, зберегти себе від внутрішнього рабства. Через те, четверта хвиля еміграції називається новою силою, новим диханням для української діаспори у США, що зможе заповнити прогалини її культурного життя [11].

Українська діаспора у США завжди багато робила для збереження української пісні у своїй громаді. Цьому сприяють численні та різноманітні пісенні імпрези, влаштовувані у місцях поселень українців в Америці, і які так активно висвітлюються у подробицях вдячними слухачами на сторінках періодичних видань [2]. Українська православна церква у США кілька

разів на початку 90-х років минулого століття влаштувала відвідини Америки дитячого хору з України «Щедрик». Цей колектив був добре знаний за кордоном, перемагаючи на міжнародних конкурсах, однак завдяки його спрямованості на виконання класичної та народної музики, уникнення репертуару про «щасливе дитинство» у СРСР був майже невідомий у самій Україні. Це сталося тільки після здобуття незалежності останньою. Зате діаспорна україномовна преса публікувала чимало схвальних відгуків і позитивних рецензій щодо репертуару та майстерності виконання музичних творів. «Слухаючи хор «Щедрик» не міг вийти з дива, що я слухаю найкращого хору, котрий співав українські народні пісні і міжнародний репертуар (кожна пісня в оригінальній мові). Хор цей співає без нот. [...] Його діяльність приносить славу Україні та поширює українську культуру» [18]. Натомість добре знаний в Україні академічний хор імені Г. Верьовки своїми гастролями у США створив справжнє свято для української громади за океаном. Усім відомо, що саме цей мистецький колектив у залі Верховної Ради вперше виконав «Ще не вмерла Україна» під час проголошення української незалежності, утвердивши тим самим український державний гімн. Концерт, даний американській публіці, передбачав хорову, танцювальну й оркестрову частини. Звичайно, перша частина не була так доступна всім унаслідок мовного бар'єру, своєрідного поєднання академічної та народної манери співу, однак синтез українського народного танцю і балету зачарував усіх глядачів. В україномовній діаспорній пресі було вміщено кілька оцінок виступу, а також деякі аспекти хорової техніки цього колективу. У багатьох штатах українці вперше мали можливість побачити професійних представників національної культури з історичної батьківщини, наблизитися до неї, продемонструвавши живучість національної самобутності нашої громади за океаном. Автори статей висловлюють вдячність мистецькому колективу за таку представницьку діяльність світові українського фольклору, популяризацію національної культури, підняття престижу українського народу й української держави [10]. Організоване СУА турне ансамблю народної музики «Горняни» зі Львова спричинило певний фурор в українській громаді США. В інформаційному просторі відзначають надзвичайно високу інструментальну техніку, професійність виступів танцюристів, зазначаючи, що цей колектив дійсно розвиває і зберігає чисту форму народної му-

зики, розповсюджуючи її назагал. У час, коли модернізовані течії панують у всіх сферах мистецького життя та впливають на національну культуру, творчість «Горян» допомагає зберегти самобутність української культури [6].

Кожен виступ сучасного українського артиста чи гурту для української громади у США перетворюється у визначну подію, що одразу знаходить своє відображення у газетних публікаціях. З них бачимо, що від початку здобуття незалежності України рецепція українських співаків дещо змінилася від захопленої до об'єктивно-критичної, оскільки й національний музичний продукт, на думку авторів статей, змінився, став модерновішим, ексклюзивним, не втративши при цьому автентичних рис. Сьогодні його люблять і слухають усюди, незважаючи навіть на незнання української мови. Усі українські музиканти відзначають теплий прийом нашої громади у США, вказують на її згуртованість та організованість.

Найбільшою популярністю, на нашу думку (зважаючи на кількість публікацій і кількість приїздів до США), користується Руслана, одна з найяскравіших сучасних співачок, творчість якої давно вийшла за межі України, та яка охоче дає інтерв'ю як українським, так і американським ЗМІ, називає себе націоналісткою, наголошуючи, що «цього слова не треба боятися, бо в ньому велич людського духу і відчуття рівних серед рівних і розуміння етнічної приналежності» [30]. Щороку вона приїжджає до США із новою різдвяною програмою, яку американські українці сприймають на ура, бо майже у кожного стоїть перед очима Україна, що справляє Різдво із традиційними колядками та щедрівками. Друковані матеріали, що висвітлюють її концерти, містять дуже багато вдячних слів на адресу Руслани не тільки як співачки, а й як людини.

Також дуже тепло зустрічають у США Тараса Чубая, на піснях якого виросло не одне покоління українців за кордоном, бо його творчість змушує замислитися над проблемами буття, сприймати їх крізь призму творчості сучасних українських митців [16].

У США на Різдво та Великдень часто приїжджають українські виконавці із концертами для того, щоб розділити із американськими українцями радість свята та нагадати, що всі ми – з одного кореня та повинні разом працювати для добра України. Це основні мотиви концертів братів Яремчуків, П. Дворського, Н. Матвієнко, «Веселих галичан», «ВВ», гурту «Тріода», дуету «Писанка», етно-гурту «ДахаБраха» [3]. Коли спонсором концерту виступає

яка-небудь компанія, то у статті або в кінці інтерв'ю дають своєрідну її рекламу (прямий вплив американського способу налагодження ділових відносин). Після 2014 р. частина прибутків від таких концертів перераховується у Фонд підтримки української армії. «Зараз кожен робить для України те, що може. Музика – це те, що об'єднує людей. Особливо в Україні, бо українська музика – це українська душа» [28].

Дуже часто інтерв'юери ставлять запитання митцям щодо політичної ситуації в Україні, що свідчить про щире зацікавлення нашою діаспорою життям історичної батьківщини, прагненням вникнути в її проблеми та допомогти по мірі можливостей. Українські музиканти та співаки по-різному оцінюють політичне життя в Україні у різний час. Фагот, Руслана, С. Вакарчук, М. Бурмака й інші політику вважають справою тих, хто хоче вирішити свої матеріальні проблеми. Деякі з них навіть намагалися брати активну участь у політичному житті України, здобувши при цьому негативний досвід. Інші, наприклад В. Козловський, О. Скрипка, Т. Чубай думають, що кожен повинен займатися своєю справою, артист не має втручатися у політику, для нього головним є лише творче самовираження для своїх прихильників [9].

Що стосується візуального мистецтва, то, звичайно, такої кількості представників різних видів візуального мистецтва, як це було в Україні, діаспора дати не могла (адже заробити на життя творчістю могли далеко не всі), однак оригінальність і незаангажованість їх робіт справедливо вважаються важливою частиною загальноукраїнської культури. Це покоління митців – результат важкої праці батьків, громадських організацій в Америці, які у середовищі іншої культури, мови, звичаїв, зуміли сформувати нову генерацію, що вросла у новий інтелектуальний і духовний ґрунт, продовжуючи презентувати світові мистецькі досягнення українців. Газета «Час і Події» часто запрошує до себе сучасних українських митців, інтерв'ю з якими потім публікує. Наприклад, інтерв'ю з Леонідом Козловим – майстром витонченого мистецтва, виставка якого зібрала справжніх поціновувачів високого художнього письма, незважаючи на відсутність відповідної реклами у діаспорній пресі. Цікавим, на наш погляд, є розмова із Сергієм Студінським, художником з України, який багато виставляється у світі, а його твори є у приватних колекціях різних країн. Інтерв'ю проводилось у зв'язку із написанням ним портретів відомих українців для виставки, що приурочена 1020-річчю хрещення Київської Русі. Українські митці відзна-

чають різницю щодо рецепції їх творів українцями та за кордоном, наголошуючи на теплі, щирості, відкритості співвітчизників (як в Україні, так і в діаспорі) та діловитості американців, всі прагнення яких спрямовані на роблення бізнесу [21].

Однак газета «Міст» опублікувала статті, які, крім гордості за приналежність до талановитої нації, залишають відчуття жалю, гіркоти, а подекуди і праведного гніву. Мова йде про матеріали, вміщені у рубриці «Дата», що присвячені тим митцям, які в силу різних причин залишалися жити та намагалися творити у СРСР, під тиском тоталітарної системи, у задушливій атмосфері повального соцреалізму, однак так і не змогли вповні себе зреалізувати через каральну машину, яка панувала у «народній» країні, хоча свого часу виступали своєрідними маяками у суцільній темряві нищення культури українського народу, були прикладом нескореності та гідності. Так, трагічну долю митця у минулому столітті розкривають статті, присвячені художниці Аллі Горській, графіку і педагогу Гаврилові Пустовойту, художнику Михайлові Бойчуку, його послідовнику та теоретику Асоціації революційного мистецтва України Іванові Падалці. Згадувати про них у радянській Україні було заборонено, через те величезний пласт української національної культури певного періоду було практично знищено внаслідок її жорсткої цензури. Ці творці розділили трагічну долю багатьох українських митців Розстріляного відродження, будучи звинуваченими у націоналізмі, антирадянській пропаганді, хоча мистецтво – аполітичне та призначене для естетичної насолоди й інтелектуального збагачення людей незалежно від раси, нації. Через те діаспорна періодика своїми публікаціями закликає українців бути свідомими і не забувати національної історії культури [5].

Як і будь-який вид презентації української культури візуальне мистецтво знане та шановане у багатонаціональних США. У 2014 році Національний фонд мистецтв, незалежна американська федеральна агенція, метою якої є підтримка традиційних і новітніх форм мистецтва, надав престижну державну нагороду Вірі Наконечній. Ця українська мисткиня вже була відзначена численними нагородами та грантами за свою творчу діяльність і збереження та популяризацію у США українських народних традицій вишивки, бісероплетіння, ткацтва тощо. До слова, Віра Наконечна вже третя українка в історії цієї престижної премії (Беті Пізіо Кріснесон була майстринею писанкарст-

ва, а Євдокія Сороханюк – гуцульського мистецтва). Те, що українка стала лауреатом такої нагороди, не могло пройти осторонь, тому три найпоширеніші видання нашої діаспори («Свобода», «Міст», «Час і Події») опублікували відповідний матеріал, що надає цій інформації більшої вагомості [1].

В останні роки у США досить часто відбуваються виставки сучасного українського мистецтва, інколи вони мають статус міжнародних, твори на які відбираються на конкурсах. Такі заходи відбуваються, зазвичай, за ініціативи Social Network Art Competition, POST (програма Center for Emerging Visual Artists) тощо та за підтримки Генерального консульства України у США, СУА, місцевих українських художників та інших для того, щоб допомогти українським митцям професійно реалізувати себе, а тому широко висвітлюються в інформаційному просторі української діаспори США (рубрики «Культура», «На мистецькі теми», «США»). Такі арт-вечори дають можливість не тільки познайомитися із творчістю різних митців візуального мистецтва, подумати над гостротою порушених тем і образів, а й поспілкуватися із самими авторами, оскільки українське мистецтво ще й досі багатьом американцям здається чимось екзотичним. Сьогодні проведення таких заходів удосконалюється відповідно до вимог часу: влаштовується відповідне освітлення, декоративне оформлення, музичний супровід. Усе для того, щоб «показ різноманітності жанрів мистецтва з різних генерацій нашої громади сприяв її згуртуванню та гідному сучасному представленню в позитивному світлі мистецького прошарку українства американцям» [19].

Своєрідним символом любові до України у середовищі української діаспори, свідченням того, що українець і його танець залишається автентичним незалежно від країни проживання є танцювальний колектив «Гроловиця», творчість якого є темою багатьох публікацій у пресі. Цей аматорський колектив святкує 35-річчя своєї діяльності, а тому інтерв'ю, взяті у керівника Роксани Дикий-Пилипчак та опубліковані, зокрема, у газеті «Час і Події» є цінним джерелом інформації. Так можна дізнатися про історію початку «Гроловиці», назва якої для американців є складною, але, побачивши танцюристів на сцені, починають розуміти зміст цього українського слова. У програмі колективу є різноманітні танці, переважно народні, кожен з яких має своє унікальне етнічне забарвлення («Лемко», «Полісся», «Гуцул»), але у репертуарі присутні й танго, хіп-хоп, лі-

ричний дует тощо. Роксана Дикий-Пилипчак пояснює це тим, що майже всі танцюристи цього колективу народилися вже у США, а тому хочуть пробувати й експериментувати з різними видами танцю. Для музичного оформлення нових постановок використовують не тільки традиційні українські пісні, а й сучасні. «Громоваця» має свій неповторний стиль, свою хореографію, що вирізняє її з-поміж інших, поєднуючи автентичні національні та новітні елементи. Уже понад 10 років «Громоваця» бере участь у міському параді до Дня подяки у Чикаго, вважаючи це корисним досвідом, оскільки це ще одна презентація та популяризація українців у світі, глядачі радо вітають танцюристів у національних костюмах. Це є один з небагатьох колективів, який обрано для зйомок на телебаченні, тому запальний український гопак, в якому зосереджено генетичний код нашої нації, бачать мільйони у прямому ефірі. Автори статей підкреслюють, що національне танцювальне мистецтво, таким чином, сприяє усвідомленню неповторності української нації.

Незважаючи на свою популярність та гідну репрезентацію українського танцю в етнічно різнобарвному середовищі Америки, «Громоваця» змогла відвідати Україну лише у 2003 році. Успіх, що очікував танцюристів, став визнанням тяжкої праці та того факту, що народна музика, танець єднають людей у ціле. Також учасники колективу допомагають українським військовим, які беруть участь в АТО. У 2014 році вони дали концерт, присвячений Героям Майдану у центрі Чикаго, Harris Theatre, зал якого вперше було прикрашено синьо-жовтими стягами. Глядачі вкотре пересвідчилися у тому, як удосконалюється «Громоваця» завдяки свіжим сценічним ідеям, що їх втілює на сцені нова талановита молодь. «Це – момент, коли величезна гордість огортає серця, пробуджуються приспані і пригноблені сторіччями патріотичні почуття. Ми, врешті, починаємо пишатися тим, що ми – українці...» [25].

Як бачимо, презентація танцювальних гуртів через періодичні видання сприяє не тільки розвитку, а й популяризації українського мистецтва у багатонаціональних США, бо український танець – один із головних брендів України. Він втілює у собі характер і самобутність нашого народу. Молодь, яка вже народжена у США, із задоволенням займається у танцювальних колективах, де, крім естетичного смаку, водночас виховують патріотизм, гордість за свою приналежність до української нації.

Щороку у чиказькому «Chopin Theatre» від-

бувається Міжнародний фестиваль моноистав з метою ознайомлення американської публіки з театральними школами та театрами Європи. За підтримки меценатів Бориса й Орісі Антоновичів Україна теж мала можливість бути представлена на цьому заході та небезуспішно. Актриса Київського театру на Подолі Тамара Плашенко змусила українську Америку пишатися своїм талантом. Презентувавши глибоко філософський і високоінтелектуальний діалог відомого письменника Хорхе Борхеса з публікою щодо життєвих цінностей, сенсу буття, моралі у суспільстві тощо, актриса зуміла до сліз зачепити емоції глядачів. Як свідчать захоплені відгуки у пресі, вдала тематика і талант зуміли створити неповторний синтез мистецького дійства на сцені. Попри аналіз самого виступу та враження глядачів від нього, газета «Час і Події» також опублікувала схвальний відгук кореспондента газети «Chicago Journal» та інтерв'ю з Тамарою Плашенко щодо її враження від Чикаго, місць, які вона відвідала, та української громади, де, на нашу думку, вдало окреслено суть останньої: «в захопленні від чиказької громади, яка, на відміну від Лондона, Мюнхена, живе не минулим, а сьогодишнім. Є людська єдність так званих еміграційних хвиль» [22].

З початком незалежності України, за спонсорської допомоги та на запрошення американських українців, у США починають приїздити українські професійні театри, презентуючи нашій діаспорі невмирущість національного мистецтва навіть за колишніх тоталітарних умов, уміння українського театального мистецтва бути актуальним і відповідати сучасним вимогам. Зокрема, Львівський молодіжний театр імені Л. Курбаса неодноразово відвідував Америку ще на початку 1990-х років на запрошення, однак, не українців, а американців для участі у виставах в Інституті імені Гаррімена при Колумбійському університеті та мистецької групи «Яра». Приїздові творчого колективу завжди передують інформаційні статті з метою популяризації його діяльності та своєрідної реклами із запрошенням на вистави. Цей театр давав постановки у всіх великих центрах скупчення української громади у США, причому репертуар, нехай з оригінальною модерною режисерською обробкою, був розрахований саме на українців. Хоча такого передавання і вдумливої інтерпретації, здавалось би, класичних творів Т. Шевченка, Лесі Українки, Л. Костенко тощо не часто можна зустріти. Один із провідних акторів цього театру Олег Драч дав інтерв'ю редакції «Свободи», з яким газета пізніше ознайоми-

ла своїх читачів.

Найкращим доказом розуміння унікальності Львівського молодіжного театру в США є численні опубліковані захопливі рецензії. «Іншого такого немає. Він ставить собі за завдання, щоб не зникло в наших душах щось великого, що залишили геніальні драматурги чи письменники. Відчуває відповідальність митця перед світом за свій талант... [...] Театр перстає бути звичайним [...] це вже духовий капітал, якого не можна виміряти громадським капіталом» [24, с. 5].

Автори статей, присвячених гастролям цього українського театру в США, відзначають, що американці теж надзвичайно зацікавились його виставами, тому висловлюють надію, що авангардна молода театральна група зі Львова може стати тим містком, що за допомогою величезної сили мистецтва, навіть без розуміння української мови, завоює симпатії глядачів у світі, розповість їм про Україну. До речі, театр, який виріс із студії, презентуючи себе як інтелектуальний, водночас є одним із небагатьох, що ставлять вистави винятково українською мовою [13].

Не так давно, у 2013 р., у Філадельфії в її театральному житті відбулась історична подія: у найстарішому американському театрі Walnut Theatre одна із випускниць Східно- та Центральноєвропейських студій при університеті Ласаль презентувала постановку англійської версії твору відомого українського письменника і перекладача Олександра Ірванця. Стаття, надрукована у газеті «Міст», вказує на актуальність та універсальність ідейної спрямованості драми. Подвійна мораль, що була притаманна тоталітарному суспільству СРСР, на жаль, знаходить можливість прижитися і сьогодні, як наслідок – навіть у вільному суспільстві може процвітати духовна ницість і байдужість. Прикметно, що навіть глядачі, які не знайомі з історичним контекстом драми О. Ірванця, адекватно реагували на побачене, оскільки алюзії були зрозумілі усім. Кожен показ супроводжувався своєрідною лекцією-дискусією з Л. Рудницьким, М. Рябчуком та іншими митцями про українську літературу, сучасну історію та політичну ситуацію на Україні. Це стало для неукраїнців прекрасною нагодою пізнати більше про те, що часто залишалося поза їх увагою [31].

Та, мабуть, найбільше публікацій у різних періодичних виданнях української діаспори присвячено, як вони називають, «театральним жоржинам з України» – Івано-Франківському академічному українському театру, який під

керівництвом молодого режисера Р. Держипільського відродив принципи колись забороненого курбасівського театру та підкорив не тільки українську театральну сцену, а й українських глядачів у діаспорі. У статтях простежується тяглість традицій цієї мистецької студії ще від початку ХХ ст., коли Івано-Франківськ був Станіславом, згадуються імена акторів, які принесли славу цьому театру.

Сьогодні корпорація «Міст» із Канади, фірма «Міст-Карпати» із США, які мають дуже потужний пересильний бізнес і часто запрошують до Америки музикантів, співаків і митців з України, запросили Івано-Франківський академічний український театр із виставою «Солодка Даруся». Діаспоряни довідалися про це із реклами в газетах та на радіо. Як і в Україні, жоден глядач не зміг залишитися байдужим до переживань головної героїні, які спонукали до роздумів, і насолодитися майстерною грою акторів. Журналісти у своїх статтях вважають, що час для відкриття історичної правди щодо багаторічного знуцання над Україною різни-ми заїдами давно настав. Багато із глядачів з числа української діаспори мають у своїй сім'ї особисту трагедію втрачених близьких, які гинули під чоботом «визволителів». Через призму жителів невеличкого буковинського села ми бачимо величезну трагедію великого народу і багатьох його синів і дочок. Мабуть, тому цей твір, ще не будучи поставленим на сцені, викликав такий великий резонанс у мистецькому світі. Крім того, вистава дуже музикальна – у ній багато автентичних пісень, які ментально зачіпають струни в душі кожного українця, дають змогу відчувати свою приналежність до цієї великої нації.

Чимало схвальних відгуків читаємо і на адресу самої письменниці Марії Матіос, яка приїхала у США разом із трупою, та її художнього стилю. Авторка ще до початку вистави мала зустрічі в Українському культурному осередку для того, щоб ближче познайомити українську громаду в діаспорі із своєю творчістю. З цією ж метою авторка та режисер-постановник Р. Держипільський дали інтерв'ю радіо Ukiedrive, яке потім було опубліковане для широкого загалу в щоденнику «Час і Події». Крім суто мистецьких сентенцій щодо твору та втілення його на сцені, порушили питання з приводу тих духовних травм, яких зазнали наші попередні покоління, заклавши їх вже у генетичну пам'ять народу та передавши своїм спадкоємцям навіть у двадцять першому столітті. Митці вбачають поступ і вільний розвиток України лише за умови зникнення цих

травм, що дамоклевим мечем висять над сучасністю і майбуттям української нації. Авторі дописів запрошують усіх відвідати постановку «Солодкої Дарусі» досить поетично, їх відгуки насичені епітетами та метафорами, крізь які проглядається невимовна туга за рідною землею. Навіть закінчення досить прикметні: «Сердечно Ваші – чиказькі українці» (локаційна вказівка змінювалась залежно від міста, де виступала трупа – Нью-Йорк, Філадельфія, Нью-Джерсі, Клівленд, Чикаго). Повний аншлаґ на виставах свідчив про те, що українці і за океаном не втратили відчуття приналежності до української нації. «Хоча мачуха-доля розкидала нас по різних континентах, ми – одне українське дерево, одна велика родина» [15].

Отже, незважаючи на еміграцію, розпорошеність культурних та інтелектуальних сил, українська діаспора у США зуміла перетворити культурний чинник, поряд з релігійним, на силу, що консолідує та творить націю. Це та сфера, де на останню можна впливати чесно. Розвиток культури – запорука існування нації, її самобутності. Знання своїх національних культурних надбань необхідна не тільки для піднесення національної гідності, а й для сьогодення, коли кращі культурні традиції предків можна використати для формування національної свідомості, виховання прийдешнього покоління, свідомого своєї національної приналежності. Українська діаспора у США стала тим монолітом, який завдяки наполегливій праці заклав штучно створені лакуни українського внеску у світовий культурний процес. Матеріали періодичних видань засвідчують утворення закордонними українцями настільки потужного культурного пласту, що він зумів не тільки збагатити «світову цивілізацію, а й став духовним мечем, що спричинився до руйнації «тюрми народів» і повернув втрачену національну пам'ять українцям» [7, с. 4].

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Балух-Мазуркевич У. Віра Наконечна – лауреат престижної нагороди США // Свобода. 2014. № 47. С. 11, 15; Балух-Мазуркевич У. Українка здобула нагороду американського уряду // Міст. 2014. 20 листопада.
2. Барановський Р. Концерт призабутих галицьких пісень // Свобода. 1995. Ч. 16. С. 3.
3. Боднар В. Концерт Павла Дворського та фольклорного дуєту «Писанка» в Пармі // Свобода. 1995. Ч. 77. С. 3; «ВВ» у Нью-Йорку або воплі слов'янської душі в улюбленому клубі Аль Капоне // Час і Події. 2008. № 25. 19 червня; Колеса Г. «Веселі галичани» виступлять з концертом на Союзівці // Свобода. 1995. Ч. 134. С. 1, 3; Ліщинський Л. Співані ікони Н. Матвієнко // Свобода. 1995. Ч. 38. С. 2; Марусик Н. Концерт дуєту «Писанка» // Час і Події. 2011. № 44. 02 листопада; Паплаускайте М. «Дахабраха» дасть концерти в США й Канаді // Міст. 2013. 12 вересня; Романчук В. Артисти з України представили концерт «Різдвяний зорепад» // Свобода. 2015. № 6. С. 8.
4. Герегова С. Становлення української преси у США (до

120-річчя заснування часопису української громади «Свобода») // Питання історії України. 2013. № 16. С. 96-101.

5. Героїня нашого часу // Свобода. 1995. Ч. 225. С. 2; Лопата П. Гаврило Михайлович Пустовійт // Міст. 2012. 16 серпня; Лопата П. До 75-х роковин загибелі Івана Падалки // Міст. 2012. 28 червня; Лопата П. Мистецтво, збагачене Михайлом Бойчуком // Міст. 2012. 14 червня; Хміль Д. Кому заважав художник? // Міст. 2012. 25 жовтня.
6. «Горяни» у Лос Анжелесі // Свобода. 1995. Ч. 237. С. 3.
7. Гришук Т.В. Зарубіжне українознавство як фактор цивілізаційного діалогу (роль і внесок західної діаспори): автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.04 / Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2011. 20 с.
8. Губарець В.В. Українська етнічна преса США та Канади (1945-1994 рр.): особливості висвітлення україно-американських взаємин: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.08 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2007. 20 с.
9. Гузь О. Ексклюзивне інтерв'ю з Віталієм Козловським // Час і Події. 2009. № 24. 18 червня; Гузь О. Ексклюзивне інтерв'ю з лідером групи «Воплі Відоплясова» – Олегом Скрипкою // Час і Події. 2009. № 20. 21 травня; Гузь О. Ексклюзивне інтерв'ю з лідером популярного українського рок-гурту «Друга ріка» Валерієм Харчишиним // Час і Події. 2009. № 18. 07 травня; Гузь О. Ексклюзивне інтерв'ю з фронтменами гурту «Танок на майдані Конго» – Фозі та Фаготом // Час і Події. 2009. № 22. 04 червня; Гузь О. Зараз не так просто залишатися українським артистом в Україні // Час і Події. 2009. № 11. 19 березня; Гузь О. Зіркові посиденьки // Час і Події. 2009. № 15. 16 квітня; Гузь О. Марічка Бурмака: «Найголовніші слова у моєму житті – слова любові до батьків, до дитини, до коханої людини – я говорила і говорю українською» // Час і Події. 2013. № 35. 29 серпня; Іванишин-Угриня С. «Океан Ельзи» в Чикаго – море задоволення! // Час і Події. 2010. № 42. 20 жовтня; Кулешко Г. «Пікардійська терція» полонить серця // Час і Події. 2006. № 11. 15 березня; Павелчак В. Хвилі «Океану Ельзи» на узбережжі Мічигану // Час і Події. 2006. № 15. 13 квітня.
10. Гусак Л. На зустрічі з хором ім. Г. Верьовки на Фльориді // Свобода. 1996. Ч. 28. С. 4; Лесик І. Лос Анжелес вітає національний хор ім. Верьовки // Свобода. 1996. Ч. 78. С. 4.
11. Дмитришин-Часто Л. Задля нашої єдності // Свобода. 1995. Ч. 206. С. 2; Свобода. 1995. Ч. 207. С. 2.
12. Животко А.П. Історія української преси. Київ, 1999. 368 с.
13. Залеська-Онишкевич Л. Роздуми про виступи Театру ім. Л. Курбаса // Свобода. 1996. Ч. 65. С. 2; Львівський театр ім. Л. Курбаса приїжджає до ЗСА // Свобода. 1996. Ч. 15. С. 1; Онишкевич Л. Маруся Чурай на сцені 1988 і 1998 // Свобода. 1998. Ч. 38. С. 2, 3; Продовжують виступи Театру ім. Л. Курбаса // Свобода. 1996. Ч. 61. С. 1.
14. Заставний Ф.Д. Українська діаспора: Розселення українців у зарубіжних країнах. Львів, 1991. 118 с.
15. Іванишин-Угриня С. Марія Матіос та Ростислав Держипільський в гостях у радіо «Ukiedriver» // Час і Події. 2011. № 44. 02 листопада; Остапчук С. Театральні жоржини з України у Чикаго. «Солодка Даруся» // Час і Події. 2011. № 39. 28 вересня; Остапчук С. Театральні лелеки повернулися в Україну // Міст. 2011. 10 листопада; Угриня Г. «Солодка Даруся» – в Америці // Час і Події. 2011. № 43. 26 жовтня.
16. Іванишин-Угриня С. Руслана: «Україна там, де є українці» // Час і Події. 2009. № 30. 30 липня; Приготуйтеся зустріти нову Руслану! // Час і Події. 2009. № 28. 16 липня; Руслана привезла в Чикаго українське Різдво // Міст. 2012. 26 січня; Фігель Н. Тарас Чубай. «Світло і сповідь» у Чикаго // Час і Події. 2012. № 12. 21 березня; Яневський Д. Руслана: «Я постійно ховаю в собі «жіночу» романтику // Час і Події. 2012. № 4. 25 січня.
17. Історія української еміграції: Навчальний посібник / за ред. Б.Д. Лановика. Київ, 1997. 520 с.
18. Київський дитячий хор «Щедрик» прибув до ЗСА / Консistorія УПЦ в ЗСА // Свобода. 1991. Ч. 126. С. 1, 3; Хойнацький Я. Хор «Щедрик» в Чикаго // Свобода. 1991. Ч. 134. С. 8.
19. Комар Н. Виставка візуального мистецтва у Філадельфії // Міст. 2012. 18 жовтня; Костенко Л. Твори 20 мистців показали в Сан-Франциско // Міст. 2013. 01 травня.
20. Кондрашевська Ю. Проблема збереження національної ідентичності української діаспори // Схід. 2017. № 1. С. 64-69.

21. Кордоба О. Володимир Монастирецький: «Не все те, що виходить з-під пензля, називається мистецтвом» // Час і Події. 2010. № 12. 24 березня; Луцківська О. Леонід Козлов: «Мої роботи – це мої діти» // Час і Події. 2008. № 29. 17 липня; Луцківська О. «Свята Русь-Україна»: українські митці для світу // Час і Події. 2008. № 38. 18 вересня.

22. Корсун Л. Театр на Подолі (Київ) – у театрі Шопена (Чикаго) // Час і Події. 2006. № 46. 16 листопада.

23. Кузьмович О. Про пошану до культури // Свобода. 1993. Ч. 59. С. 2.

24. Кузьмович О. Театр, що шукає за людиною, яка забудилася у світі, загубивши сенс життя // Свобода. 1996. Ч. 21. С. 1, 5.

25. Кухар Л. «Громовація» святкує ювілей // Час і Події. 2011. № 16. 20 квітня; На очах у мільйонів людей станцювали гопак // Міст. 2014. 04 грудня; Чуйко О. «Громовація» розпочала новий концертний сезон виступами у Канаді // Час і Події. 2013. № 33. 15 серпня; Чуйко О. «Громовація» сягає нових висот // Час і Події. 2014. № 16. 17 квітня.

26. Мерфі Н. Українська діаспора в США: збереження традицій національної культури: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Донецький національний університет. Донецьк, 2006. 19 с.

27. Нагорна Л. Регіональна ідентичність: український контекст. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/img/monograph/>

file/Nagorna_50.pdf

28. Наш гість – «Пікардійська терція» // Міст. 2014. 22 травня.

29. Недошитко І.Р. Українська діаспора США у державотворчих процесах в Україні (1991-2011 рр.) : автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2013. 20 с.

30. Остапчук С. Різдвяна коляда з Руслоуано // Час і Події. 2012. № 4. 25 січня.

31. П'єса Ірванця – у театрі Філадельфії / Прес-служба програми Східно- та Центральноєвропейських студій при університеті Ла-Саль // Міст. 2013. 27 червня.

32. Сміт Е. Національна ідентичність. Київ, 1994. 536 с.

33. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії / В.Б. Євтух, В.П. Трошинський, А.А. Попок, О.В. Швачка. Київ, 2003. 227 с.

34. Часто П. Вільне слово Американської України. До 120-річчя «Свободи», україномовного видання Українського Народного Союзу, всегромадської газети українців США (1893-2013). Нью-Йорк, 2012. 816 с.

35. Чекалюк В.В. Преса діаспори США як комунікативний чинник формування ідентичності українців (1939-2005): автореф. дис... канд. наук з соц. комун.: спец. 27.00.01 / Київський національний університет імені Т. Шевченка. Київ, 2008. 13 с.

Біловус Леся Культурний дискурс україномовної періодики діаспори США як чинник збереження національної ідентичності

Стаття присвячена культурному дискурсу як одному із чинників збереження національної ідентичності українською діаспорою США. Аналіз україномовних періодичних видань («Свобода», «Час і Події», «Українське слово», «NOVAгазета», «Міст») свідчить про те, що різноманітна культурна реалізація українців (візуальне, театральне, танцювальне, пісенне мистецтво тощо) зуміла перетворити культурний чинник, поряд з релігійним, на силу, що консолідує та творить націю.

Ключові слова: діаспора, періодичні видання, інформаційний простір, культура, національна ідентичність

Біловус Леся Культурний дискурс україномовної періодики діаспори США як фактор збереження національної ідентичності

Стаття присвячена культурному дискурсу як одному із факторів збереження національної ідентичності української діаспори США. Аналіз україномовних видань («Свобода», «Время и События», «Украинское слово», «NOVAгазета», «Мост») свідчить про те, що різноманітна культурна реалізація українців (візуальне, театральне, танцювальне, пісенне мистецтво тощо) зуміла перетворити культурний фактор, поряд з релігійним, на силу, яка консолідує та творить націю.

Ключевые слова: діаспора, періодические издания, информационное пространство, культура, национальная идентичность

Bilovus Lesya Cultural discourse of the ukrainian diaspora's periodicals as a factor of national identity preservation

The article is devoted to cultural discourse in the US Diaspora's periodicals as one of the factors of the national identity preservation. The periodicals of the Ukrainian Diaspora in the United States still continues to have a great influence, as they used to have before, on preserving the national identity of foreign Ukrainians and the formation of national and patriotic public opinion, while forming a positive image of Ukrainian in the world. The ability to attract the broad public audience quickly enables contemporary periodicals to transform the traditional system of spiritual production in the certain direction. Besides, they also serve as a meaningful instrument for the creation of a single Ukrainian-language historical and cultural information space in the United States, which is, basically, plays the role of the spiritual and ideological cement that consolidates foreign Ukrainians into the unity.

The analysis of Ukrainian-language periodicals («Svoboda», «Chas i Podii», «Ukrainske Slovo», «NOVA Gazeta», and «Mist») attests to the fact that despite the emigration, the dispersal of cultural and intellectual forces, Ukrainian Diaspora in the United States has managed to turn the cultural factor, along with the religious one, into the force that consolidates and creates a nation. This is the area where the nation can be influenced honestly. The development of culture is a guarantee of the existence of a nation, as well as its identity. The knowledge of the national cultural achievements is necessary not only for the elevation of national dignity of Ukrainians, but also for the present generations, when the best cultural traditions of ancestors can be used to form a national consciousness, upbringing of the coming generation, which should be conscious of its national identity. Ukrainian Diaspora in the United States has become such a monolith that unites broad masses. Due to its hard work the artificially created gaps of Ukrainian contribution to the world cultural process were closed. The material of periodicals testifies that foreign Ukrainians created such a powerful cultural stratum that it managed not only to enrich the world civilization, but also contributed to the USSR destruction and returned to the Ukrainians lost national memory.

Keywords: Diaspora, periodicals, information space, culture, national identity

Рецензенти:

Казьмирчук Г.Д., д.і.н., професор

Тригуб О.П., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 27.11.2017 р.